

Apartheid, nyåndelighet og økologisk krise

Kristendom, kirke og misjon – i møte med rasisme og apartheid, – i møte med folkeregløøs nyåndelighet i dagens Norge, – i møte med økologiske kriser. Dette nummeret av Norsk Tidsskrift for Misjonsvitenskap favner vidt. Det er vanskelig å se noen annen rød tråd enn «i møte med». Nå er dette likevel til en viss grad en slik tråd. Kristendommen må kontinuerlig relatere seg til etiske utfordringer som den støter på i sine møter med menneskesyn som den er fremmed for og ikke kan akseptere (som apartheid). Den kristne kirke blir stadig på nytt utfordret av nye religiøse fenomener og tankesett – både innenfra og utenfra (som nyåndeligheten). Kristen misjon utfordres igjen og igjen av etiske problemstillinger som var ukjente for den for bare kort tid siden (som de økologiske problemene).

Carsten Elmelund Petersen skriver om fellesskapsdimensjonen og forsoning i Allan Boesaks «svarte frigjøringsetikk». Boesaks etikk ble utformet på 1970-tallet under apartheidtiden i Sør-Afrika. Elmelund Petersen påviser at det Boesak omtaler som «den afrikanske fellesskapstanken» utgjør en avgjørende faktor i hans etikk.

Den såkalte «svarte etikk» oppstod i USA på 1960-tallet. Boesak anvender denne etikken på forholdene i Sør-Afrika på 1970-tallet. Den ble først utformet i hans avhandling *Farewell to Innocence* (1977). Hovedkapitlet har som overskrift: *Beyond the Sorrow Songs – The Quest for a Black Ethic*. Hovedtemaet i kapitlet der han definerer og utfolder den såkalte «svarte etikk», er forholdet mellom frigjøring og forsoning der fellesskapsdimensjonen spiller en avgjørende rolle. Han argumenterer for at forsoning med de hvite ikke bør finne sted før alle svarte er frigjort.

Kristi frigjøringsverk har funnet sted; frigjøring på det menneskelige plan hører med som en selvfølgelig konsekvens. Dette nødvendiggjorde en frigjøringsetikk. Først må alle undertrykte svarte oppleve frigjøring, først da kan forsoningen mellom svarte og hvite finne sted. Det samme kan sies om kjærligheten. Svart etikk innebærer at det ikke kan finnes kjærlighet mellom mennesker uten at en betrakter hverandre som likeverdige. Kjærlighet finnes heller ikke uten rettferdighet.

Ti år etter de første valgene i 1994 er det vanskelig å se bort fra at Sør-Afrika fortsatt rommer en minoritet av rike hvite og en majoritet av fattige svarte. For mange svarte fikk den politiske frigjøringen dessverre liten betydning.

Hvordan og i hvilke sammenhenger oppfanger prester i Den norske kirke (Dnk)

folkereligøse og nyåndeligpregede forestillinger og erfaringer? Hvilke refleksjoner gjør prestene seg i møte med slike forestillinger? Hva kan Dnk tilegne seg av kunnskap om nye perspektiver og nye utfordringer fra vår tids nyåndelige tankegods gjennom presters møter med slike fenomener? Det er disse spørsmålene og utfordringene som danner bakgrunnen for en undersøkelse Yngve J. Sagedal har foretatt blant 20 prester i to prostier i Tunsberg bispedømme.

Undersøkelsen avdekker at de fleste prester neppe unngår å komme i kontakt med mennesker som kan fortelle om nyåndelige eller ekstraordinære erfaringer. På den annen side avdekkes det at de fleste prestene i slike tilfeller ofte styrer unna konfrontasjoner som slike erfaringer kan utfordre til. Det skyldes gjerne mangel på mestringsfølelse, som mangel på språk og manglende teologi om slike erfaringer. Samtidig gjennomsyres materialet fra undersøkelsen av vilje til å ta folks erfaringer på alvor.

Det var særlig to typer erfaringer intervjugruppen av prester rapporterte om. Den ene var fortellinger om «møte med avdøde»; den andre dreidde seg om «uro i hus». Undersøkelsen bidrar til at fokus flyttes fra kirkelig avvising av slike fenomener til kirkelig selvkritikk. Dnks ritual «Velsignelse av hus og hjem» blir sett på som det foreløpig mest positive som Dnk har bidratt med i møte med fenomenet «uro i hus». Ritualet er likevel blitt kritisert fra to hold: Noen spør om kirken har begitt seg inn på en farlig vei, på spøkelsesjakt? Fra motsatt hold hevdes det at kirken bare behandler symptomene, men våger ikke å gi seg i kast med selve «sykdommen». Det forventes at kirken forholder seg mer teologisk til bl.a. åndetroen. I tillegg utfordrer noen av prestene Dnk til å arbeide mer med teologiske og pastorale problemstillinger knyttet til forholdet mellom de levende og de døde.

I en kronikk i Vårt Land 3. september 2012 uttrykte generalsekretærene i Normisjon, Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) og Det Norske Misjonsselskap (NMS) det syn at «den økologiske krisen ikke kan løses uten å utfordre det gjeldende økonomiske systemet.» Som Hans Morten Haugen peker på i sin artikkel, er det interessant – ikke at misjonsorganisasjonene er opptatte av miljøspørsmål – men at foreslåtte løsninger på problemene i stor grad knyttes til strukturendringer.

Haugen forsøker så å avdekke hvordan misjonsorganisasjonene reelt tar hensyn til miljøet i sine ulike utviklingsprosjekter. Et spørreskjema fylt ut av ti av de organisasjonene som er medlemmer i Digni, sammen med tilleggsinformasjon som disse har bidratt med, utgjør hovedkildene for hans undersøkelse. (Digni er en paraplyorganisasjon for det langsiktige utviklingsarbeidet til 19 norske misjonsorganisasjoner og kirkesamfunn. Organisasjonen het tidligere Norsk Misjons Bistandsnemnd). Haugen analyserer tre dimensjoner ved norske misjonsorganisasjoners bistandsarbeid: (1) utviklingsarbeid, (2) påvirkningsarbeid (advocacy) og (3) teologisk fornyingsarbeid.

Haugen registrerer følgende når det gjelder i misjonsorganisasjonenes holdninger og konkrete engasjement i bistandsarbeidet: Når det gjelder utviklingsarbeid, spores ingen substansiell forandring. Påvirkningsarbeid avdekker han en viss reservasjon mot. Ellers kan det generelt påpekes at det fortsatt finnes en viss motstand mot å definere misjonsoppdraget som en integrasjon av forkynnelse og bistand/diakoni. NLM er den misjonsorganisasjonen som har gjort mest for å formidle den integrerte misjonsforståelsen fra Cape Town-erklæringen i norsk misjonssammenheng. Ellers avdekkes det at de ansatte i organisasjonene mener de har liten erfaring med arbeid med miljøproblemer.

Arne Redse